

GELENEKSEL TÜRK İŞLEME ÖRNEKLERİNİN EV GİYİM TASARIMLARINDA KULLANILMASI

THE USE OF TRADITIONAL TURKISH EMBROIDERY SAMPLES IN HOME WEAR DESIGNS

Kezban SÖNMEZ*-Fatma BAYRAKTAR-Ahsen GÜNBULUT*****

ÖZ: Çok zengin bir geçmişi olan Türk kültürü içerisinde, işleme sanatı önemli bir yere sahiptir. Ev giyimi, günlük yaşamda konfor sağlamak amacıyla tasarlanmış, genellikle rahat ve doğal kumaşlardan üretilen giysileri ifade etmekle birlikte, evde dinlenme, uyku veya hafif aktiviteler için idealdir. Bu araştırmanın amacı; geleneksel işleme örneklerinin Türk kültüründeki önemine vurgu yaparak, Konya A.R. İzzet Koyunoğlu Müzesi ve Konya Etnografya Müzesi'nde yer alan işlemelerin teknik, renk, malzeme, motif ve kullanım alanları bakımından incelemek; incelenen işlemelerin dokuma, renk ve motif özelliklerine bağlı olarak, ev giyimi tasarımlarına aktarmak, yeniden yorumlayıp sürdürülebilirliğini sağlamaktır. Bununla birlikte ev giyimi üreticilerine koleksiyon hazırlama sürecinde yeni bir ilham kaynağı oluşturarak hazır giyim ve tekstil sektörüne katkı sağlanması amaçlanmaktadır. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışma yürütülürken öncelikle konu ile ilgili literatür taraması yapılarak Türk işleme sanatı ve ev giyimi ile ilgili genel bilgiler verilmiştir. Konya A.R. İzzet Koyunoğlu Müzesi ve Konya Etnografya Müzesinde bulunan işlemeli örneklerin fotoğrafları çekilerek dokuz adet örnek çalışma kapsamında incelenmiştir. Procreate programı kullanılarak, araştırma kapsamına alınan işlemeli örneklerin dokuma ve motif özelliklerine bağlı kalınarak, dokuz adet paftadan oluşan ev giyimi koleksiyonu hazırlanmıştır. Bu çalışmalar sonucunda tüm veriler değerlendirilmiş ve araştırma ile ilgili sonuçlar elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Gelenek, İşleme, Tasarım, Giyim, Ev Giyimi

ABSTRACT: The art of embroidery has an important place in Turkish culture, which has a very rich history. Home wear refers to garments designed to provide comfort in daily life, usually made of comfortable and natural fabrics, ideal for rest, sleep or light activities at home. The aim of this research is; to examine the embroidery in Konya A.R. İzzet Koyunoğlu Museum and Konya Ethnography Museum in terms of technique, color, material, motif and usage areas by emphasizing the importance of traditional embroidery examples in Turkish culture; to transfer, reinterpret and ensure the sustainability of the embroidery to home wear designs by adhering to the weaving, color and motif characteristics of the examined embroidery. In addition, it is

*Doç.Dr.-Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü/Antalya-kezbankarasonmez@gmail.com (Orcid: 0000-0002-7640-9537)

**Dr.Öğr.Üyesi.-Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü/Antalya- fatmabayraktar99@gmail.com (Orcid: 0000-0002-8622-726X)

***Dr.Öğr.Üyesi- Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sahne Dekorü ve Kostüm Bölümü/Antalya- ahsengunbulut@gmail.com (Orcid: 0000-0002-5355-5689)

aimed to contribute to the ready-to-wear and textile sector by creating a new source of inspiration for home wear manufacturers in the collection preparation process. Qualitative research method was used in this study. While conducting the study, first of all, general information about Turkish embroidery art and home wear was given by reviewing the literature on the subject. Photographs of embroidered samples in Konya A.R. İzzet Koyunoğlu Museum and Konya Ethnography Museum were taken and nine samples were examined within the scope of the study. Using the Procreate program, a home wear collection consisting of nine sheets was prepared based on the weaving and motif characteristics of the embroidered samples included in the research. As a result of these studies, all data were evaluated and analyzed.

Keywords: Tradition, Embroidery, Design, Clothing, Home Wear

Giriş

Çeşitli kaynaklarda işleme sanatı genel tanımıyla; farklı türde kumaşlar ya da deri üzerine, iğne ve benzeri aletler kullanılarak, farklı cins ve renkte iplik veya sim, sırma, pul, boncuk gibi malzemelerle, düz veya kabartılı şekilde yapılan süsleme sanatı olarak tanımlanmaktadır (Barışta, 1984: 1).

Giyim; ilk zamanlar yeryüzü ve yaşam koşullarına göre sağlık, hijyen ve vücudu dış etkenlerden koruma gibi nedenlerle temel ihtiyaç olarak algılanmış olsa da, günümüzde bireylerin sosyal ve psikolojik ifade biçimi olarak anlam kazanmıştır. Giysiler, bireylerin toplumsal aidiyeti, kültürel kimliği, cinsiyeti, sosyal statüsü hakkında bilgilendirme görevi görmektedir. Endüstri devrimi ile yaşanan gelişmeler toplumun üretim ve tüketim alışkanlıklarında moda kavramını öne çıkarmıştır (Kahveci, 2021:4).

Covid-19 salgını, bireylerin ev yaşamında, tüketici davranışlarında değişikliklere sebep olmuştur. Yaşanan pandemi, insanların yaşam tarzlarında önemli değişikliklere yol açmış ve ortaya çıkan yeni davranışlar yeni pazar taleplerini tetiklemiştir. Pandemi moda sektörünü sert bir şekilde etkilemiş olsa da, yalnızca ev giyimi markaları yükseliş eğilimi göstermiştir. Pandemi sonrasında insanların ev yaşamını daha ciddiye alması ve ev giyiminde farklı koleksiyon arayışları, sektör için önemli bir fırsat doğurmuştur (Teng, 2022: 1).

Bu araştırmanın amacı; ev tekstili içerisinde önemli bir yere sahip olan, dünyada ve ülkemizde birçok müzede örnekleri bulunan geleneksel işlemelerin, Türk kültüründeki önemine vurgu yapmak ve bu işlemeleri inceleyerek, araştırma kapsamına alınan örnekleri dokuma, renk ve motif özelliklerine bağlı kalarak ev giyimi tasarımlarına aktararak sürdürülebilirliğini sağlamaktır. Araştırmanın bir diğer amacı; geleneksel işleme örnekleriyle hazırlanan koleksiyonu, modern tasarım anlayışıyla birleştirerek, ev giyim ürünlerinde özgün bir tasarım yaratmaya çalışmaktır. Ayrıca, araştırma kapsamına alınan işlemelerin koleksiyonda kültürel bir zenginlik ve değer yaratması hedeflenmektedir. Bu koleksiyonun, ev giyimi üreticilerine bir ilham kaynağı oluşturarak sektöre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu araştırma, Konya Etnografya Müzesi ve Konya A. R.

İzzet Koyunoğlu Müzesinde bulunan farklı türde ve teknikte yapılmış dokuz adet işlemeli örnekle sınırlandırılmıştır.

1. Geleneksel Türk İşlemelerinin Genel Özellikleri

Geleneksel Türk işlemeleri, Türk sanatları ve Türk kültürü içerisinde farklı dönem ve bölgeleri içeren zengin bir çeşitliliğe sahiptir. Anadolu'da XI. yüzyıldan günümüze kadar gelişme gösteren Türk işlemeleri, Selçuklu, Beylikler, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinde, kronolojik bir sıra ile incelenmektedir. Geleneksel işlemelerde görülen teknik, malzeme, motif ve kompozisyon özellikleri, bir taraftan geleneksel özelliklerini korurken, diğer taraftan dönemlere göre farklılık göstermektedir (Sözen ve Güner, 1998: 198).

M.Ö. I. yüzyılda Altay ve Pazırık'ta buz içinde kalarak korunmuş bir İskit mezarındaki buluntular arasında renkli keçelerle işlenmiş çadıra rastlanmıştır (Berker, 1974: 2). Altay bölgesi, Kem Vadisi ve Selenge Irmağı çevresinde yapılan kazılarda, Hunlardan kalan M.S. III. yüzyıla ait ürünlerde işlemelerle bezenmiş giysi ve örtüler yer almaktadır (Barışta, 1984: 5).

Çeşitli kaynaklara göre Göktürkler ve Uygurların da işleme sanatı ile uğraştıkları ve bu konuda etkili eserler ortaya koydukları görülmektedir. Uygur dönemine ait mabet duvar resimlerinde görülen figürlerin kıyafetleri Türklerin giyim tarzının son derece değiştiğini ve İslam dininin kabulünden önce giysi ve giysiyi süsleyen işlemelerin ne şekilde olduğunu göstermektedir (Barışta, 1984: 8-9). Uygur hanlarının yabancı elçileri altın ve gümüş tellerle işlenmiş, süslemeli örtülerle bezenmiş altın taht üzerinde kabul ettikleri yazılı kaynaklardan edinilen bilgilerde ortaya çıkmakta, (Ünal, 1956: 83), Babil yazma eserlerinde ise işleme yapımında iğnenin kullanıldığı konusunda bilgiler bulunmaktadır (Sözen ve Güner, 1998: 198).

Selçuklu Türkleri işlemeye çok önem vermiştir. Fransa Lion Müzesinde yer alan ve üstünde altın tellerle işlenmiş yazılar bulunan kumaşın, Selçuklu hükümdarı Alaaddin Keykubad'a ait olduğu bilinmektedir. Çeşitli kaynaklarda bu kumaş parçasının Selçuklu Döneminden günümüze ulaşan en eski işleme örneği olduğu bilgisi yer almaktadır (Berker, 1974: 2).

Anadolu Beylikler döneminden günümüze ulaşan işleme örneği bulunmamakla birlikte, Marco Polo, İbni Batuta gibi seyyahların anılarında ve Aşık Paşoğlu tarihi gibi kaynaklarda işleme sanatının varlığından söz edilmektedir (Barışta, 1984: 14).

Osmanlı İmparatorluğu döneminde işleme sanatı büyük bir değer kazanmış ve ciddi bir biçimde ilerleme kaydetmiştir (Berker, 1974: 2). Fatih Sultan Mehmet'in, İstanbul'u fethetmesinin ardından tüm sanat dallarında olduğu gibi, işleme sanatının da altın çağının başladığı görülmektedir. İstanbul'da kurulan Kârhâne-i Hâssa ve Ehl-i Hıref-i Hâssa gibi sanatkâr topluluklarının içerisinde altın işleme yapanlar da bulunuyordu (Sürür, 1976: 13-14). XX. yüzyılda işleme sanatının ev, çarşı, saray, okul gibi merkezlerde yapılan örnekleri bulunmakta ve işlemelerin zengin bir alana hizmet ettiği görülmektedir (Barışta, 1999: 151).

Türk işlemelerine büyük bir değer ve güzellik katan belli başlı işleme teknikleri; düz iğne, verev iğne, muşabak, susma, pesent, balık sırtı, civankaşı, mürver, sıra iğne, hasır iğne, tel kırma, sarma, çiğerdeldi, Türk işi, Hesap işi, Antep işi, Çin iğnesi, iğne ardı, dival işi, suzeni, aplike gibi isimler almaktadır (Sürür, 1976: 7). Türk işlemelerinin renk seçiminde sanatçılar her zaman güzeli aramış ve bu konuda çok başarılı olmuşlardır. Parlak ve acı renkler yerine işlemelerde yumuşak ve pastel renkleri tercih etmişlerdir (Berker, 1974: 6). İşleme sanatında zemin malzemesi olarak ince ve kalın keten, kadife, atlas, çuha, havlu, ipek, pamuk gibi kumaşların kullanıldığı ve genellikle keten kumaşların doğal renkleriyle kullanıldığı görülmektedir (Övüç, 1986: 7). İşleme sanatı önceleri sırma ile başlamış, bir müddet sonra sırma kullanımı azalarak bunun yerine ipek iplik ve çeşitli renklerdeki ibrişimler kullanılmıştır. Sonraki dönemlerde ise sırmanın farklı renklerle karıştırılarak kullanıldığı görülmektedir (Sürür, 1976: 32). İşleme sanatında kullanılan motifler, diğer sanat dallarında görülen motiflere nazaran daha zengin ve çok çeşitlidir. İşleme ustaları doğadan ve çevresinden aldıkları etkiyle çok farklı motifler ortaya koymayı başarmıştır (Berker, 1974: 4). Türk işlemelerinde kullanılan her motif bulunduğu bölgeye ve yapan kişinin özelliklerine göre farklı isimlerle anılmaktadır. Ayrıca her motif yöresine göre farklı anlamlar taşımaktadır (Berker, 1980: 33). İşleme sanatında genellikle bitkisel bezemelerin yoğun bir biçimde kullanıldığı görülmektedir. Bitkisel motifler arasında ağaç, meyve ve çiçek gruplarının yer aldığı dikkat çekmektedir. Türk işlemelerinde görülen bütün motiflerin başlıca özelliği stilize edilerek kullanılmalarıdır (Gönül, 1971: 6142-6143).

Türk işlemleri çok farklı alanlarda kullanılmakla birlikte, ev tekstili ve giyim ürünlerinde birçok eşyanın işlemlerle bezendiği görülmektedir (Berker, 1977: 10). Türk kültüründe düğün gelenekleri içerisinde işlemeli ürünler ve giysiler önemli bir rol oynamaktadır. Daha önceki dönemlerde gelin hamamlarında görülen havluların, bohçaların, gelin yataklarının, gelin-damat namazlıklarının, başörtülerin, gelinlerin duvaklarının, gelinlerin ve damatların mendil ve giysilerinin işlemlerle süslendiği yapılan araştırmalarda ortaya çıkmaktadır (Tansuğ, 1996: 24-25).

2. Ev Giyiminin Genel Özellikleri

Ev giyimi, bireylerin ev koşullarında kendilerini rahat ve konforlu hissettikleri giysi türlerini kapsamaktadır. Ev giyim ürünlerinde rahatlık, yumuşaklık ve kumaş özelliğinin ön planda olmasının yanında bedendeki duruşu ve şıklığı da tüketici tercihlerinde önemli bir rol oynamaktadır (İnci Ertaş ve Ertürk, 2023: 178). Ev giyimi, farklı kültürel normlar ve sosyal bağlamlarla şekillenmektedir. Farklı bölgelerdeki ev giyimi stilleri, yerel gelenekler ve yaşam tarzlarıyla ilişkilidir (Kawamura, 2005: 95). Ev giyimi, günümüzde hem işlevselliği hem de estetiği bir araya getiren önemli bir giyim kategorisidir. Bu kategorinin içinde pijamalar, sabahlıklar, ev elbiseleri, eşofmanlar başta gelmektedir.

Pijama, ilk olarak Doğu'da giyilen bol kesim formunda, ipek pamuk veya sentetik malzemeden yapılmış, uyumak veya uzanmak için kullanılan, pantolon ve gömlektten oluşan iki parçalı bir takımdır. 17. yüzyılda İngiltere'de uzanma kıyafeti olarak kullanılmaya başlanmış, 1870 yılında, İngiliz sömürgecilerin Hindular tarafından giyilen pijamaları beraberlerinde getirmelerinin ardından Batı dünyasında erkekler için uyku kıyafeti olarak ortaya çıkmıştır. Pijamalar 20. yüzyılın başlarında kadın uyku kıyafeti olarak, 1920'lerde ise ev giyimi olarak kullanılmaya başlanmıştır (URL-1). Sabahlık ise Türk Dil Kurumu tarafından "Sabahları yataktan kalkınca geçici olarak giyilen üstlük" şeklinde tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 1974: 676). Sabahlıklar, mevsime ve tarza göre farklı model ve malzemelerden üretilebilmektedir (Bayraktar, 1996: 120).

Bireylerin modaya uygun ve uyarlanabilir rahat ev kıyafetlerine duydukları ihtiyaç, yaşam tarzındaki değişimler ve uzaktan çalışmanın getirisi olarak evde daha fazla zaman geçirmeye yönelinmesinden kaynaklı olarak artmıştır (URL-3). Küresel ev giyimi ticareti büyümekte olan bir sektördür. Bu pazarın büyümesinin sebebi, tüketicilerin rahat ve şık ev kıyafetlerine yönelik artan talebine bağlı olduğu görülmektedir. Buna ek olarak, büyüyen online satış kanalları da ev giyimi pazarının artışına katkıda bulunmaktadır (URL-2). Ev giyimi sektöründeki moda markaları, pandemi sonrası dönemin yeni taleplerini karşılamak ve tüketicileri daha alternatifli bir giyim tarzına yönlendirmek için yenilik arayışlarına devam etmektedir.

3. Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemine dayalı "tasarım ve geliştirme araştırması" modelinin kullanılması tercih edilmiştir. Bu yöntemin kullanılmasıdaki amaç, mevcut bilgilerle somut ve uygulanabilir çözümler, ürünler veya modeller geliştirmektir. Araştırma, analiz, tasarım, geliştirme, uygulama ve değerlendirme aşamalarından meydana gelmektedir (Edip, 2019: 34). Çalışmanın örnekleminde "amaçlı örnekleme yöntemine dayalı ölçüt örnekleme" uygulanmıştır. Bu örnekleme modelinde, önceden hazırlanmış ölçütler listesi ya da araştırmacı tarafından belirlenen ölçütler kullanılmaktadır (Baltacı, 2018: 254). Buna bağlı olarak çalışmanın kapsamına katkı sağlayacağı düşünülen geleneksel işleme örnekleri sistemli bir şekilde analiz edilerek incelenmiştir. Bu çerçevede Konya A. R. İzzet Koyunoğlu Müzesi ve Konya Etnografya Müzesinde yer alan farklı türde işleme örneklerinin fotoğrafları çekilmiş, envanter defterleri incelenmiş ve bu örneklerden dokuz adeti çalışma kapsamına alınmıştır. Bir sonraki aşamada, çalışma kapsamına alınan işleme örnekleri teknik, renk, malzeme, motif ve kullanım alanlarına göre incelenmiş, örneklem sıralamasında işleme teknikleri göz önüne alınmıştır. Geleneksel Türk işleme sanatı ve ev giyimi konusunda ulusal ve uluslararası literatür taraması yapılarak kavramsal çerçeve oluşturulmuştur. Bu süreçler sonunda tasarım aşamasına geçilmiş, geleneksel işleme örnekleri ile dokuz paftadan oluşan bir ev giyimi koleksiyonu Procreate programı kullanılarak tasarlanmıştır. Çalışmalar

sonucunda tüm veriler değerlendirilerek analiz edilmiş ve sonuca gidilmiştir.

4. Bulgular

Araştırma ve inceleme kapsamına alınan ve ev giyim tasarımında kullanılmak üzere geleneksel Türk işlemleri ile Procreate programında hazırlanan, dokuz adet paftadan oluşan ev giyim koleksiyonu aşağıda sunulmaktadır. Görsel sıralaması geleneksel işleme motifleri ve bu motiflerden yola çıkılarak yapılan tasarımlardan meydana gelmektedir. İncelenen ürünlerin işleme teknikleri dikkate alınarak hesap işi tekniği ve Türk işi tekniğinde yapılan örnekler şeklinde sıralanmıştır.

Fotoğraf 1: Konya A. R. İzzet Koyunoğlu Müzesinde bulunan şerbet örtüsünün genel görünümü.

Konya A. R. İzzet Koyunoğlu Müzesinde bulunan 7511/87 envanter numaralı, keten dokumadan, 23x175 cm boyutlarında tasarlanan şerbet örtüsünün iki kısa kenarına bitkisel bezemeden oluşan tasarım yerleştirilmiştir. Karanfil motifleri örtü üzerine yatay biçimde oturtulmuştur. Karanfil motiflerini zikzak biçiminde dallar ve mine çiçeklerinden oluşan ince bir bordür sınırlamaktadır. İşlemede hesap işi teknikleri ve tel sarma tekniği uygulanmış, iki kısa kenarı çırpma dikişi yapılarak temizlenmiştir.

Tasarım 1: Şerbet örtüsü örneği ile hazırlanan pijama ve sabahlık tasarımı.

Fotoğraf 1'deki şerbet örtüsü örneği ile pijama ve sabahlık tasarımı yapılmıştır. Tasarımda ilk olarak, şerbet örtüsünün iki kısa kenarına

yerleştirilen motiflerin kullanılması planlanmıştır. Bir sonraki aşamada, sabahlık, uzun ve kısa pijama takımları ürün grubu olarak belirlenmiştir. Karanfil motifi dikey olarak sabahlığın tüm sol bedeni ve koluna uygulanmıştır. Kısa pijama takımında üst bedenin tamamına tek bir karanfil motifi, şortta ise her iki paçada iki adet karanfil motifi dikey ve simetrik şekilde yerleştirilmiştir. Uzun pijama takımında gömleğin sol bedeninde asimetrik olarak uygulanan karanfil motifi alt bedende simetrik olarak her iki bedende kullanılmıştır. İlham kaynağı olan şerbet örtüsü örneğinin (Fotoğraf 1) aslına bağlı kalınarak keten kumaş, hesap işi ve tel sarma teknikleri kullanılarak tasarım tamamlanmıştır.

Fotoğraf 2: Konya A. R. İzzet Koyunoğlu Müzesinde bulunan şerbet peşkirinin genel görünümü.

Konya A. R. İzzet Koyunoğlu Müzesinde bulunan 8854/103 envanter numaralı, keten dokumadan, 20x192 cm boyutlarında tasarlanan şerbet peşkirinin iki kısa kenarına bitkisel ve nesneli bezemelerden oluşan tasarım yerleştirilmiştir. Vazodan çıkan nar motifleri peşkir üzerine yatay biçimde oturtulmuştur. İşlemede hesap işi teknikleri uygulanmış, iki kısa kenarı çırpma dikişi yapılarak temizlenmiştir.

Tasarım 2: Şerbet peşkiri örneği ile hazırlanan pijama ve sabahlık tasarımı.

Fotoğraf 2'deki şerbet peşkiri örneği ile pijama ve sabahlık tasarımı yapılmıştır. Tasarımda ilk olarak şerbet peşkirinin iki kısa kenarına yerleştirilen motiflerin kullanılması planlanmıştır. Bir sonraki aşamada, sabahlık, uzun ve kısa pijama takımları ürün grubu olarak belirlenmiştir.

Sabahlığın etek ucu ve kol ağzında kullanılan motif, kısa pijama takımında ön robaya ve şortun iki yanına dikey olarak yerleştirilmiştir. Uzun pijama takımında, alt bedende simetrik olarak her iki paçada uygulanan motif, üst bedenin sol tarafında kullanılmıştır. İlham kaynağı olan şerbet peşkiri örneğinin (Fotoğraf 2) aslına bağlı kalınarak keten kumaş ve hesap işi işleme teknikleri kullanılarak tasarım tamamlanmıştır.

Fotoğraf 3: Konya A. R. İzzet Koyunoğlu Müzesinde bulunan şerbet peşkirisinin genel görünümü.

Konya A. R. İzzet Koyunoğlu Müzesinde bulunan 7975/231 envanter numaralı, keten dokumadan, 22x184 cm boyutlarında tasarlanan şerbet peşkirisinin iki kısa kenarına bitkisel ve nesneli bezemelerden oluşan tasarım yerleştirilmiştir. Vazodan çıkan stilize yaprak ve çiçeklerden oluşan motifler peşkir üzerine yatay biçimde oturtulmuştur. Bu motifleri bir çerçeve içine alınmış “S” kıvrımlı dallar, yapraklar ve stilize lalelerden oluşan bir bordür sınırlamaktadır. İşlemede hesap işi teknikleri uygulanmış, iki kısa kenarı çırpma dikişi yapılarak temizlenmiştir.

Tasarım 3: Şerbet peşkiri örneği ile hazırlanan pijama ve sabahlık tasarımı.

Fotoğraf 3'teki şerbet peşkiri örneği ile pijama ve sabahlık tasarımı yapılmıştır. Tasarımda ilk olarak, şerbet peşkirisinin iki kısa kenarına yerleştirilen motiflerin kullanılması planlanmıştır. Bir sonraki aşamada, sabahlık, uzun ve kısa pijama takımları ürün grubu olarak belirlenmiştir. Sabahlığın ön üst bedeninde ve kollarında ana motif, kol ağzında ve kuşakta bordür kullanılmıştır. Kısa pijama takımının ön bedenine ana motif ve

bordür, şortun sol tarafına ise ana motif yerleştirilmiştir. Uzun pijama takımının üst bedeninde ana motif ve bordür, alt beden her iki paçasına simetrik olarak ana motif ve bordür uygulanmıştır. İlham kaynağı olan şerbet peşkiri örneğinin (Fotoğraf 3) aslına bağlı kalınarak keten kumaş ve hesap işi işleme teknikleri kullanılarak tasarım tamamlanmıştır.

Fotoğraf 4: Konya A. R. İzzet Koyunoğlu Müzesinde bulunan dizliğin genel görünümü.

Konya A. R. İzzet Koyunoğlu Müzesinde bulunan 7515/189 envanter numaralı, keten dokumadan, 38x40 cm boyutlarında tasarlanan dizliğin kısa kenarına bitkisel, nesneli ve geometrik bezemelerden oluşan tasarım yerleştirilmiştir. Vazodan çıkan stilize çiçek motifleri dizlik üzerine dikey biçimde oturtulmuştur. Bu motifleri üst kısmı üçgen şeklinde sonlanan düz çizgi biçiminde ince bir bordür sınırlamaktadır. İşlemede hesap işi teknikleri uygulanmış, kısa kenarı işlem yapmadan bırakılmıştır.

Tasarım 4: Dizlik örneği ile hazırlanan pijama ve sabahlık tasarımı.

Fotoğraf 4'teki dizlik örneği ile pijama ve sabahlık tasarımı yapılmıştır. Tasarımda ilk olarak, dizliğin kısa kenarına yerleştirilen motiflerin kullanılması planlanmıştır. Bir sonraki aşamada, sabahlık, uzun ve kısa pijama takımları ürün grubu olarak belirlenmiştir. Motifler sabahlığın her iki koluna ve alt bedenine uygulanmıştır. Kısa pijama takımının üst ön bedeninde, şortun tüm yüzeyinde motifler kullanılmıştır. Uzun pijama takımının üst bedeni düz olarak tasarlanmış, motifler her iki kola yerleştirilmiş, alt bedeninde ise motifler her iki paçada kullanılmıştır. İlham

kaynağı olan dizlik örneğinin (Fotoğraf 4) aslına bağlı kalınarak keten kumaş ve Türk işi işleme teknikleri kullanılarak tasarım tamamlanmıştır.

Fotoğraf 5: Konya Etnografya Müzesinde bulunan çarşafın detay görünümü.

Konya Etnografya Müzesinde bulunan 4850 envanter numaralı, keten dokumadan, 138x280 cm boyutlarında tasarlanan çarşafın iki kısa kenarına bitkisel bezemeden oluşan tasarım yerleştirilmiştir. Bir dal üzerinden çıkan stilize çiçek ve yaprak motifleri ile bu motifleri çevreleyen “C” kıvrımlı dal üzerine oturtulmuş mine çiçekleri çarşaf üzerine yatay biçimde oturtulmuştur. Motiflerin altında ve üstünde tarak biçiminde şekiller dikkat çekmektedir. Bu motifleri ince bir kenar suyu sınırlamaktadır. İşlemede Türk işi teknikleri uygulanmış, iki kısa kenarı saçak bükülerek temizlenmiştir.

Tasarım 5: Çarşaf örneği ile hazırlanan pijama ve sabahlık tasarımı.

Fotoğraf 5'teki çarşaf örneği ile pijama ve sabahlık tasarımı yapılmıştır. Tasarımda ilk olarak, çarşafın iki kısa kenarına yerleştirilen motiflerin kullanılması planlanmıştır. Bir sonraki aşamada, sabahlık, uzun ve kısa pijama takımları ürün grubu olarak belirlenmiştir. Motifler sabahlığın tüm bedeninde ve kollarında uygulanmıştır. Motifler, kısa pijama takımının alt ve üst bedeninde kullanılmıştır. Uzun pijama takımında

motifler alt bedenın sol tarafına, üst bedenın ise etek ucuna uygulanmıştır. İlham kaynağı olan çarşaf örneğinin (Fotoğraf 5) aslına bağlı kalınarak keten kumaş ve Türk işi işleme teknikleri kullanılarak tasarım tamamlanmıştır.

Fotoğraf 6: Konya Etnografya Müzesinde bulunan çarşafın detay görünümü.

Konya Etnografya Müzesinde bulunan 5623 envanter numaralı, keten dokumadan, 118x194 cm boyutlarında tasarlanan çarşafın iki kısa kenarına bitkisel ve geometrik bezemeden oluşan tasarım yerleştirilmiştir. Bir dal üzerinden çıkan daire formu stilize çiçek ve yaprak motifleri çarşaf üzerine yatay biçimde oturtulmuştur. Bu motifleri zikzak biçiminde dallar ve yapraklardan oluşan ince bir bordür sınırlamaktadır. İşlemede Türk işi teknikleri uygulanmış, iki kısa kenarı saçak bükülerek temizlenmiştir.

Tasarım 6: Çarşaf örneği ile hazırlanan pijama ve sabahlık tasarımı.

Fotoğraf 6'deki çarşaf örneği ile pijama ve sabahlık tasarımı yapılmıştır. Tasarımda ilk olarak, çarşafın iki kısa kenarına yerleştirilen motiflerin kullanılması planlanmıştır. Bir sonraki aşamada, sabahlık, uzun ve kısa pijama takımları ürün grubu olarak belirlenmiştir. Ana motif ve bordür sabahlığın etek ucunda ve iki kolunda kullanılmıştır. Kısa pijama takımının üst ön bedenine tüm olarak yerleştirilen motifler ve bordür, alt bedene simetrik olarak yerleştirilmiştir. Uzun pijama takımında ise üst ön bedenın her iki tarafında simetrik olarak kullanılan motif ve bordür aynı zamanda alt bedenın paçalarında uygulanmıştır. İlham kaynağı olan peşkir

örneğinin (Fotoğraf 6) aslına bağlı kalınarak keten kumaş ve Türk işi işleme teknikleri kullanılarak tasarım tamamlanmıştır.

Fotoğraf 7: Konya Etnografya Müzesinde bulunan peşkirin genel görünümü.

Konya Etnografya Müzesinde bulunan 2356 envanter numaralı, pamuklu dokumadan, 57x102 cm boyutlarında tasarlanan peşkirin iki kısa kenarına bitkisel ve geometrik bezemeden oluşan tasarım yerleştirilmiştir. Üst üste yerleştirilmiş çelenk formundaki motifler ve bu motifleri çevreleyen simetrik olarak yapılmış stilize çiçek ve yaprak motifleri peşkir üzerine yatay biçimde oturtulmuştur. Bu motifleri iki düz çizgi arasına yerleştirilen “S” biçiminde motifler ve daire formlarından oluşan ince bir bordür sınırlamaktadır. İşlemede Türk işi teknikleri uygulanmış, iki kısa kenarı saçak bırakılarak temizlenmiştir.

Tasarım 7: Peşkir örneği ile hazırlanan pijama ve sabahlık tasarımı.

Fotoğraf 7’deki peşkir örneği ile pijama ve sabahlık tasarımı yapılmıştır. Tasarımda ilk olarak, peşkirin iki kısa kenarına yerleştirilen motiflerin kullanılması planlanmıştır. Bir sonraki aşamada, sabahlık, uzun ve kısa pijama takımları ürün grubu olarak belirlenmiştir. Sabahlığın ön üst bedeninde, etek ucunda ve kollarında dirsekten kol ağzına doğru ana motif kullanılmıştır. Kısa pijama takımının üst ön bedenine ve alt bedenine motifler yerleştirilmiştir. Uzun pijama takımının üst ve alt bedeninde ise motifler sol tarafa uygulanmıştır. İlham kaynağı olan peşkir örneğinin (Fotoğraf 7) aslına bağlı kalınarak pamuklu kumaş ve Türk işi işleme teknikleri kullanılarak tasarım tamamlanmıştır.

Fotoğraf 8: Konya Etnografya Müzesinde bulunan peşkirin genel görünümü.

Konya Etnografya Müzesinde bulunan 5643 envanter numaralı, enine yollu keten dokumadan, 45x102 cm boyutlarında tasarlanan peşkirin iki kısa kenarına bitkisel bezemeden oluşan tasarım yerleştirilmiştir. Buket biçiminde iki adet nar ve bir adet lale motifi peşkir üzerine yatay biçimde oturtulmuştur. İşlemede Türk işi teknikleri uygulanmış, iki kısa kenarı saçak bırakılarak temizlenmiştir.

Tasarım 8: Peşkir örneği ile hazırlanan pijama ve sabahlık tasarımı.

Fotoğraf 8'deki peşkir örneği ile pijama ve sabahlık tasarımı yapılmıştır. Tasarımda ilk olarak, peşkirin iki kısa kenarına yerleştirilen motiflerin kullanılması planlanmıştır. Bir sonraki aşamada, sabahlık, uzun ve kısa pijama takımları ürün grubu olarak belirlenmiştir. Motifler sabahlığın sol ön bedeninde kullanılmıştır. Kısa pijama takımının üst ön bedeninin etek ucunda ve yaka kenarlarında motifler uygulanmıştır. Uzun pijama takımının ise sadece sol üst bedenine motifler yerleştirilmiştir. İlham kaynağı olan peşkir örneğinin (Fotoğraf 8) aslına bağlı kalınarak enine yollu keten kumaş ve Türk işi işleme teknikleri kullanılarak tasarım tamamlanmıştır.

Fotoğraf 9: Konya A. R. İzzet Koyunoğlu Müzesinde bulunan bohçanın genel görünümü.

Konya A. R. İzzet Koyunoğlu Müzesinde bulunan 7592/43 envanter numaralı, keten dokumadan, 95x98 cm boyutlarında tasarlanan bohçanın dört köşesine bitkisel ve nesneli bezemelerden oluşan tasarım yerleştirilmiştir. Vazodan çıkan kıvrım dallar, stilize çiçekler ve yapraklardan oluşan motifleri, “S” kıvrımlı dallar ile stilize çiçek ve yapraklardan meydana gelen bir bordür sınırlamaktadır. İşlemede Türk işi iğne teknikleri ve tel sarma tekniği uygulanmış, kenarları çırpma dikişi yapılarak temizlenmiştir.

Tasarım 9: Bohça örneği ile hazırlanan pijama ve sabahlık tasarımı.

Fotoğraf 9'daki bohça örneği ile pijama ve sabahlık tasarımı yapılmıştır. Tasarımda ilk olarak, bohçanın köşelerine ve bordürüne yerleştirilen motiflerin kullanılması planlanmıştır. Bir sonraki aşamada, sabahlık, uzun ve kısa pijama takımları ürün grubu olarak belirlenmiştir. Sabahlığın omzunda ana motif, alt bedeninin etek ucunda ana motif ve bordür, kol ağzında sadece bordür kullanılmıştır. Kısa pijama takımının üst ön bedenine ana motif, alt bedenine ana motif ve bordür yerleştirilmiştir. Uzun pijama takımının ise üst ön bedeninde ana motif ve bordür, alt bedeninin paçalarında yine ana motif ve bordür kullanılmıştır. İlham kaynağı olan bohça örneğinin (Fotoğraf 9) aslına bağlı kalınarak keten kumaş ve Türk işi işleme teknikleri kullanılarak tasarım tamamlanmıştır.

5. Sonuç

Bu çalışmada birçok geleneksel işleme örneği incelenmiş, ancak Konya A. R. İzzet Koyunoğlu Müzesi ve Konya Etnografya Müzesinde yer alan geleneksel işleme örneklerinden dokuz adedi çalışma kapsamına alınmıştır. Araştırma kapsamındaki örneklerin beş adedi Konya A. R. İzzet Koyunoğlu Müzesinde, dört adedi ise Konya Etnografya Müzesinde bulunmaktadır. Bu örneklerin bir adedi şerbet örtüsü (Fotoğraf 1), iki adedi şerbet peşkiri (Fotoğraf 2, 3), bir adedi dizlik (Fotoğraf 4), iki adedi çarşaf (Fotoğraf 5, 6), iki adedi peşkir (Fotoğraf 7, 8) ve bir adedi bohça (Fotoğraf 9) olarak belirlenmiştir. Araştırmaya dahil edilen bu türlerin ev giyimi tasarımlarında kullanılması planlandığı için, ev tekstili grubuna giren işlemeli örnekler tercih edilmiştir. Dokuma kumaş türlerine ve işleme motiflerine bağlı kalınarak yapılan ev giyimi tasarımlarının dört adedinde hesap işi işleme tekniği (Fotoğraf 1, 2, 3, 4), beş adedin de ise Türk işi işleme tekniklerinin (Fotoğraf 5, 6, 7, 8, 9) uygulandığı görülmektedir. Çalışmaya dahil edilen işlemeli örneklerde, zemin işleme gereci olarak yedi adedinde keten kumaş (Fotoğraf 1, 2, 3, 4, 5, 6, 9), bir adedinde pamuklu kumaş (Fotoğraf 7), bir adedinde ise enine yollu keten kumaş (Fotoğraf 8) kullanıldığı tespit edilmiştir. İncelenen işleme örneklerinde çok renkli bir düzenlemenin kullanıldığı araştırmalar sırasında ortaya çıkmaktadır. Araştırma kapsamına alınan geleneksel işlemlerde sıklıkla bitkisel bezemelerin kullanıldığı, bununla birlikte üç adet örnekte düz çizgi ve zikzak biçiminde geometrik bezemelerin (Fotoğraf 4, 6, 7) üç adedinde ise nesneli bezemenin (Fotoğraf 3, 4, 9) kullanıldığı dikkat çekmektedir.

Çalışma kapsamında araştırmaya dahil edilen dokuz adet geleneksel işleme örneği ile dokuz paftadan oluşan bir ev giyimi koleksiyonu hazırlanmıştır. Her bir pafta üç adet ev giyimi parçasından oluşmaktadır. Bu parçalar içerisinde bir adet sabahlık, bir adet kısa pijama takımı ve bir adet uzun pijama takımı yer almaktadır. Tasarımlar geleneksel işleme örneklerinin dokuma kumaş türlerine ve motif özelliklerine bağlı kalınarak Procreate programı ile hazırlanmıştır. Hazırlanan koleksiyon ile ev tekstili grubuna dahil olan işleme örneklerinin, ev giyimi gibi farklı bir alanda kullanılabilirliği ortaya konularak tekstil ve hazır giyim sektörüne katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anadolu'nun tüm yöreleri ile Türk ve dünya müzelerinde karşımıza çıkan geleneksel işleme örnekleri, Türk kültüründe önemli bir yere sahiptir. Bu işlemler detaylı bir şekilde incelenmeli, çalışma içerisinde yer verilen ev giyimi tasarımları gibi farklı ev tekstili ürünlerinde, giyim ve giyim aksesuarlarında kullanılarak sürdürülebilirliği sağlanmalı, bu tür çalışmaların tekstil sektörüne ve ülke ekonomisine katkısı göz ardı edilmemelidir.

KAYNAKÇA

Yazılı Kaynaklar

- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Barışta, Ö. (1984). *Türk işleme sanatı tarihi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınevi.
- Barışta, Ö. (1999). *Osmanlı imparatorluğu dönemi Türk işlemleri*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Bayraktar, F. (1996). *Kadın iç giyimleri*. Ankara: Sim Matbaacılık.
- Berker, N. (1974). Türk işlemleri. *Sanat Dünyamız*, 2, 6.
- Berker, N. (1977). İşlemeli kavuk örtüleri, *Sanat Dünyamız*, 11, 10-14.
- Berker, N. (1980). Türk el işlemlerinde semboller, *Sanat Dünyamız*, 20, 32-36.
- Edip, S. (2019). *Oyun tasarımı anahtarı modeline göre bir kutu oyunu tasarlanması, geliştirilmesi ve değerlendirilmesi*. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Ertaş, İnci Ş.- Ertürk, N. (2023). Pandemiden etkilenen giysi tercihleri: ev giysileri. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 175-185.
- Gönül, M. (1971). Türk nakış ve işlemleri. *Türk Folklor Araştırmaları*, 13, 6140 – 6144.
- Kahveci, M. (2021). *Yirminci yüzyılda iç giyimin dönüşümü ve günümüz giyim modasına yansımaları*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Kawamura, Y. (2005). *Fashion-ology: an introduction to fashion studies*. New York: Berg.
- Övüç, R. (1986). *Türk işleme desenleri*, İstanbul: Akbank Kültür Sanat Merkezi.
- Sözen, M – Güner, Ş. (1998). *Geleneksel Türk el sanatları*. İstanbul: Hürriyet Gazetecilik ve Matbaacılık.
- Sürür, A. (1976). *Türk işleme sanatı*. İstanbul: Ak Yayınları
- Ünal, İ. (1956). Türk işlemleri. *Türk Etnografya Dergisi*, 1, 83-85.
- Tansuğ, S. (1996). Anadolu elişlerinde bin bir motifli uçkurlar, *Kültür ve Sanat*, 30, 24-27.
- Teng, W. (2022). Research on home lifestyle and fashion in the post-pandemic era. *Tesi di laurea Magistrale*. Milano: ARC III - Scuola del Design.
- Türk Dil Kurumu (1974). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Elektronik Kaynaklar

- URL-1: Britannica (2024). <https://www.britannica.com/topic/pajamas> (Erişim: 12.10.2024)
- URL-2: Dataintel (2023). Global Industry Analysis & Forecast From 2023 To 2032. <https://dataintel.com/report/global-homewear-market> (Erişim: 15.10.2024)

URL-3: Market Research Intellect. (2024). Homewear Market Size By Product, By Application, By Geography, Competitive Landscape And Forecast. Report ID: 388939. <https://www.marketresearchintellect.com/product/global-homewear-market-size-and-forecast/> (Erişim: 18.10.2024)

Extended Summary

The art of embroidery has an important place in Turkish culture, which has a very rich history. Home wear refers to clothing designed to provide comfort in daily life, usually made of comfortable and natural fabrics, ideal for rest, sleep or light activities at home. Home wear is shaped by different cultural norms and social contexts. Homewear styles in different regions are associated with local traditions and lifestyles. Today, home wear is an important category of clothing that combines both functionality and aesthetics. This category includes pyjamas, dressing gowns, house dresses and tracksuits.

Individuals' need for fashionable and adaptable comfortable home wear has increased due to changes in lifestyle and the tendency to spend more time at home as a result of remote working. The global home wear trade is a growing sector. The growth of this market is attributed to the increasing consumer demand for comfortable and stylish home wear. In addition, growing online sales channels also contribute to the growth of the home wear market. Fashion brands in the home wear sector continue to seek innovation to meet the new demands of the post-pandemic period and to direct consumers to a more alternative clothing style.

The aim of this research is to emphasise the importance of traditional embroidery, which has an important place in home textiles and has examples in many museums in the world and in our country, in Turkish culture and to ensure its sustainability by examining these embroideries and transferring the examples included in the research to home wear designs by adhering to weaving, colour and motif characteristics. Another aim of the research is to try to create an original design in home wear products by combining the collection prepared with traditional embroidery samples with modern design understanding. In addition, it is aimed that the embroideries included in the scope of the research will create a cultural richness and value in the collection. It is thought that this collection will contribute to the sector by creating a source of inspiration for home wear manufacturers. This research is limited to nine embroidered samples of different types and techniques in Konya Ethnography Museum and Konya A. R. İzzet Koyunoğlu Museum.

In this study, it was preferred to use the 'design and development research' model based on qualitative research method. The purpose of using this method is to develop concrete and applicable solutions, products or models with existing information. The research consists of analysis, design, development, implementation and evaluation stages. In the sample of the study, 'criterion sampling based on purposeful sampling method' was applied. In this sampling model, a list of pre-prepared criteria or criteria determined by the researcher are used. Accordingly, traditional processing examples that are thought to contribute to the scope of the study were systematically analysed and examined. In this framework, photographs of different types of embroidery samples in Konya A. R. İzzet Koyunoğlu Museum and Konya Ethnography Museum were taken, inventory books were examined and nine of these samples were included in the study. In the next stage, the embroidery samples included in the study were examined according to technique, colour, material, motif and usage areas, and the embroidery techniques were taken into consideration in the sampling order. A conceptual framework was created by reviewing national and international literature on traditional Turkish embroidery art and home wear. At the end of these processes, the design phase was started and a home wear collection consisting of nine sheets with traditional embroidery samples was designed using Procreate programme. As a result of the studies, all data were evaluated and analysed and a conclusion was reached.

Five of the examples within the scope of this study are in Konya A. R. İzzet Koyunoğlu Museum and four of them are in Konya Ethnography Museum. One of these samples is a sherbet cover (Photograph 1), two sherbet peskiri (Photographs 2, 3), one knee pad (Photograph 4), two

sheets (Photographs 5, 6), two peskir (Photographs 7, 8) and one bundle (Photograph 9). Since these types included in the research are planned to be used in home wear designs, embroidered samples included in the home textile group were preferred. It is seen that account embroidery technique (Photographs 1, 2, 3, 4) was applied in four of the home wear designs made by adhering to the woven fabric types and embroidery motifs, and Turkish embroidery techniques (Photographs 5, 6, 7, 8, 9) were applied in five of them. In the embroidered samples included in the study, it was determined that linen fabric (Photograph 1, 2, 3, 4, 5, 6, 9), cotton fabric (Photograph 7) and linen fabric with transverse paths (Photograph 8) were used as ground embroidery materials in seven of them. It was revealed during the researches that a multi-coloured arrangement was used in the embroidery samples examined. It is noteworthy that floral decorations are frequently used in the traditional embroideries included in the scope of the research, as well as geometric decorations in the form of straight lines and zigzags in three examples (Photographs 4, 6, 7) and object decoration in three examples (Photographs 3, 4, 9).

Within the scope of the study, a home wear collection consisting of nine sheets was prepared with nine traditional embroidery samples included in the research. Each sheet consists of three pieces of home wear. These pieces include a dressing gown, a short pyjama set and a long pyjama set. The designs were prepared with the Procreate programme by adhering to the woven fabric types and motif characteristics of traditional embroidery samples. With the prepared collection, it is thought that the embroidery samples, which are included in the home textile group, will contribute to the textile and ready-to-wear sector by revealing their usability in a different field such as home wear.

Traditional embroidery samples, which can be found in all regions of Anatolia and in Turkish and world museums, have an important place in Turkish culture. These embroideries should be examined in detail, their sustainability should be ensured by using them in different home textile products, clothing and clothing accessories such as the home wear designs included in the study, and the contribution of such studies to the textile sector and the national economy should not be ignored.

"İyi Yayın Üzerine Kılavuzlar ve Yayın Etiği Komitesi'nin (COPE) Davranış Kuralları" çerçevesinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir. / The following statements are included within the framework of "Guidelines on Good Publication and the Code of Conduct of the Publication Ethics Committee (COPE)":

İzinler ve Etik Kurul Belgesi/Permissions and Ethics Committee Certificate: Makale konusu ve kapsamı etik kurul onay belgesi gerektirmemektedir. / *The subject and scope of the article do not require an ethics committee approval.*

Finansman/Funding: Bu makale için herhangi bir kurum ve kuruluştan destek alınmamıştır. / No support was received from any institution or organization for this article.

Yapay Zekâ Kullanımı/Use of GenAI: Bu makalede yapay zekâdan yararlanılmamıştır. / *GenAI was not used in this article.*

Destek ve Teşekkür/Support and Acknowledgment: Destek ve teşekkür beyanı bulunmamaktadır. / *There is no statement of support or gratitude.*

Çıkar Çatışması Beyanı/Declaration of Conflicting Interests: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın potansiyel bir çıkar çatışması yoktur. / *There is no potential conflict of interest for the author regarding the research, authorship or publication of this article.*

Yazarın Notu/Aauthor's Note: Yazarların bir notu yoktur. / *There is no author's note.*

Katkı Oranı Beyanı/Author Contributions: Her üç yazarın da katkı oranı eşittir. / *All three authors contributed equally.*